

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MENTOR

Udkommer den 3. og 18. i hver Maaned under Redaktion af
Hans Fr. Petersen og koster 10 Øre pr. Nr.

Nr. 8

3. Juni 1915.

1. Aarg.

Lidt om Islands nyere Litteratur.

Den oldislandske (mindre rigtigt: oldnordiske) Litteratur er kendt viden om og studeres ivrigt mange Steder i Europa og Amerika. Derimod er det mindre kendt, at Islænderne ogsaa i nyere Tid har frembragt og stadig frembringer værdifuld Litteratur. Først i den nyeste Tid, da nogle unge islandske Digtere har oversat eller skrevet deres Værker paa Dansk, er der vakt nogen Interesse for denne Gren paa den nordiske Litteratur. Det siger sig selv, at et lille Folk paa ca. 90,000 eller — hvis man regner de i Kanada boscatte Islændere med — ca. 115,000 Individder ikke kan skabe en særlig stor eller righoldig Digtning; alene det, at de formaar at opretholde en Litteratur, der dog har nogle fremragende Arbejder, burde vække Opmærksomhed — ikke mindst i det øvrige Norden.

Island har store Fremtidsmuligheder —. Enhver Nordbo maa derfor være interesseret i, at disse Muligheder kommer Norden til gode. Vi er saa faa og smaa, at vi sandelig ikke kan se roligt paa, at et Stykke nordisk Land gaar tabt for nordisk Kultur. Vi maa derfor alle være interesserede i, at naar Island engang i Fremtiden huser 500, 700, 800 Tusinde Indbyggere eller maaske flere endnu, at det da stadig er et islandsk-talende Folk, der bor der.

Nu er det en given Sag, at er der noget, der har holdt Liv i den islandske Nationalitet, saa er det den islandske Litteratur. Sagalæsningen og Rímur¹⁾-Digtningen har bevaret det islandske Sprogs Renhed og klassiske Form og hindret Dialektdannelse. Men ogsaa de senere Aarhundreder har frembragt en islandsk Digtning, som har været det islandske Folks aandelige Næring gen-

¹⁾ Rímur, en Slags episk Digtning.

nem Tiderne. Det vil derfor være af Betydning, at denne Digtning opretholdes og fortsættes; kun derigennem vil det islandske Sprog og dermed den islandske Nationalitet kunne bevares.

Men dertil kommer, at denne Litteratur til alle Tider har haft *nogle* betydelige Arbejder at byde paa. Saaledes faar Island i det 17. Aarh. en fremragende Salmedigter i *Hallgrímur Pjetursson*, hvis Passionssalmer hører til det allerbetydeligste i nordisk religiøs Digtning og er udkommet i en halvhundrede Udgaver. En anden stor Salmedigter er *Valdímur Brém* (f. 1848). Island har saaledes 2 store Salmedigtere; Danmark har som bekendt kun 4. Men ogsaa paa det verdslige Omraade har Island saavel i det 17de som i det 18de Aarhundrede flere slet ikke helt ubetydelige Digttere.

Det er dog især i det 19de Aarhundrede, at der sammen med en national Vækkelse og under Indflydelse af Romantikken kommer Fart i den islandske Digtning. Amtmand *Bjarni Thorarensen* giver den islandske Poesi vægtigt Indhold og dybe Tanker i et kraftigt og kernefuldt Sprog. *Jonas Hallgrímsson* besynger den islandske Natur, og han er det islandske Sprogs *Viola d'amore*²⁾-

²⁾ Et stort violinlignende Instrument med 5—7 Tarmstrengene og et tilsvarende Antal medklingende Metalstrengene, der giver Violaen en blød, smeltende Karakter. Var især yndet i Rokokotiden.

Spiller, han kan aflokke det de yndefuldeste og mest indsmigrende Klange. Alle de følgende Digttere er mere eller mindre i Slægt med en af disse to. De fleste er Lyrikere; men ved Midten af Aarhundredet grundlægger *Jon Thordóðsen* den islandske Bondefortælling. I Firserne indfører Gestur Pálsson og Einar Hjörleifsson den naturalistiske Novelle. I det tyvende Aarhundrede faar den islandske Prosafortælling en hel Række dygtige Dyrkere, og nu faar Island ogsaa en dramatisk Litteratur af Betydning; thi hvad der er fremkommet af islandske Skuespil i det 18de og 19de Aarhundrede, er ret ubetydeligt. Dog er det stadig Lyrikken, der har Overtaget i den islandske Litteratur, og den udmærker sig ofte ved stor Formskønhed. Islænderne har baade bevaret de gamle Versemaal og indført en Mængde udenlandske, som de imidlertid altid forsyner med Stavrim.

En Ejendommelighed ved den islandske Litteratur er de mange karakteristiske Almuedigtere.

Endelig maa nævnes, at Islænderne med Dygtighed og Held har arbejdet i flere af Videnskabens Grene som nordisk Filologi, Historie, Folkeminder og Naturvidenskaberne.

Den megen Syslen med Poesien har maaske i lidt for høj Grad vendt Islændernes Blik fra det

reale og praktiske i Livet, og mange af de islandske Digtere havde maaske gjort bedre i at tage sig noget andet for; men det *er* nu den islandske Litteratur, der har gjort „Sagaøen“ berømt og maaske vil gøre det endnu engang, og som vil bevare nordisk Sprog og Sæd deroppe, hvor Ilden og Isen kæmper deres evige Kamp.

H. W.

STÆVNEMØDET.

Ung Eilert ganger i Lunden saa fro,
— Ind under de grønne Bøge —
Hvor dejlige smaa Kjærminder gro,
Og Fuglene glade bygge og bo. —
Hvem monne han der nu søge?

Signelil ganger fra Borgen saa let.
— Ind under de grønne Bøge —
„Hvor herligt skygger Bladenes Næt,
Hvor lystigt hamrer den brogede Spæt;
Men hvor skal jeg ham dog søge?“

Ung Eilert standser saa brat paa sin Vej.
— Ind under de grønne Bøge —
Signelil viser paa Stien sig:
„Oh, Hjærtenskjær, her har du mig.
Vi behøve ej længer at søge.“

Saa ganger de med hinanden saa fro.
— Ind under de grønne Bøge —
Hvor dejlige smaa Kjærminder gro,
Og Fuglene glade bygge og bo. —
Saa muntert kukke de Gøge.

Sv. Ey. St.

Kære Kai!

Kan du virkelig ikke finde flere Grunde, hvorfor man skriver under Pseudonym, end de to, du har vist os? — Kan du ikke tænke dig, at det er en barnlig Glæde over at være sat i Klasse med de virkelige store Journalister? eller en Glæde over, at Kammeraterne beskæftiger sig med Pseudonymet og altsaa indirekte med ens egen Person? Og tror du heller ikke, der kunde være Grund til at bruge Ps.?

Hør nu f. Eks. her. Jeg kender en Dreng, og han har paa et enkelt Omraade stor Indsigt, og paa saa godt som alle andre Omraader er han renonce. — Nu skrev en af hans Kammerater en lille Afhandling om dette „Punkt“, og han (Drengen, jeg kender) følte Fingrene krible efter at kritisere Kammeratens Afhandling, men — der stod han —; satte han sit Navn under Artiklen, vilde Drengenes Dom paa Forhaand være denne: „Aa, den *Klaptorsk*, han har jo ikke Forstand paa saadan noget!“ og de vilde springe det over (saadan er de fleste Drengene nu én Gang). Men hvad skulde han gøre? — selvfølgelig kun ét: skrive under Ps. — Her var da Grund til det, for nu ved Drengene jo ikke, hvem det er, og de overvejer derfor hans Artikel nøjere. —

Tror du heller ikke, en Poet,

der for første Gang skal frem for Offentligheden, gerne skriver under Ps.? — for sæt, det blev en „Fiasko“ —. Ja, jeg husker fra mig selv, da jeg første Gang gav Bidrag til den aandelige Oplysning i et Skoleblad, hvor jeg var glad over mit Ps. (Pæon). Versene, hvoraf de første lød saadan:

Idyl i en Bondegaard.

Kalven staar og patter
og skæver til sin Fatter,
der er rød med hvide Klatter.

—————

Søren klapper Hesten,
medens Maren sy'r paa Vesten
(og saa kom der en meget lang Linie)
som han skal have paa ovre hos Præsten.

var Frugten af mange Timers Slid og Tankebryden. — Naa, da de nu blev en Succes (i 8 Aars Alderen har Kammeraterne meget større Sans for den smukke barnlige Poesi end senere hen), kunde jeg jo roligt ha' sat mit Navn under.

Alt i alt ser du nok, at der er mange Grunde til at skrive anonymt. —

I første Omgang er det altsaa ikke lykkedes dig at overbevise mig om Ps.'s Skadelighed eller Unødvendighed; men forhaabentlig faar vi mangan en Gang Lejlighed til at mødes i vor kære, skikkelige „Mentor“s Spalter.

Altsaa: „Velkommen paa Kamppladsen“ næste Gang!

Din
Shap.

— For at faa denne Sag lidt hurtigt diskuteret, har vi sendt ovenstaaende til Kai Rosenberg og bedt ham straks i dette Nummer at svare derpaa. Som Svar har vi modtaget følgende:

Jeg beklager, at jeg ikke ser mig i Stand til at benytte mig af samme familiære Tone, som Hr. Snap har benyttet sig af i ovenstaaende Svar paa min Artikel mod Pseudonymitet af 18de Maj, thi jeg indser ikke at have Grund til hverken at titulere et Menneske, som staar mig ganske fremmed, da han ikke har turdet eller villet navngive sig — hvad enten det er fordi han er „Poet, der for første Gang skal frem for Offentligheden“, eller fordi han ikke vil gaa Glip af den af ham saa attraaede „barnlige Glæde“ — med „kære“ eller dutte ham, ja, strengt taget strider det jo ovenikøbet mod mit Princip overhovedet at svare paa et Angreb, som dog i dette Tilfælde maa betegnes at være rettet fra Pseudonymets Baghold.

Grunden til, at jeg alligevel bryder med dette mit Princip er, at der trænger til at komme lidt Bevægelse i „Mentor“; af samme Grund har jeg ogsaa under Skrivningen af dette hidset mig op til at blive saa edderspændt, at mit Svar maaske vil sætte lidt Forskrækkelse i Hr. Shap, hvis Artikel — hvad jeg villigt indrømmer — jo ikke i den Grad behøve-

te at være Aarsag til en Meningsvekslen af saa polemisk Karakter, som den synes at have affødt.

For at begynde med Begyndelsen, saa forstaar jeg saa udmærket den „barnlige Glæde“, som der staar saa smukt, men da det dog turde være en mild Overdrivelse netop at kalde dem, som skriver til „Mentor“, for Pattedbørn, saa antager jeg, at Nydelser af den Glæde er forbeholdt den naive unge Mand, som har skrevet ovenstaaende.

Hvad angaar Trangen til at vide sig omtalt, Trangen til at vide sit Pseudonym drøftet, vil jeg gaa let hen derover og kun henstille til hver enkelt af „Mentor“s Bidragydere at afgøre med sin Forfængelighed — thi derfra har jo denne Trang sit Udspring —, om den er stærk nok til at faa Indehaveren til at udspekulere et nyt Navn i Stedet for det virkelige.

Alt i alt mener jeg, at de to anførte Grunde (Glæden og Forfængeligheden) er for betydningsløse til at kunne omstøde et Princip, der dog til en vis Grad er Mening i, og som dog har en Hensigt.

Overfor Linierne 11, 12 og 13 maa jeg erklære mig forvarslos; thi jeg kan ikke med min bedste Vilje opdage, hvilken dyb Tanke, der er forbundet med at sætte den tilsyneladende umotiverede Sætning, som jo

for almindelige Mennesker kun er en Gentagelse og altsaa unødvendig. Jeg beder Hr. Shap forklare dette Fænomen baade for mig og for mange andre, som sikkert har brudt deres Hoveder, for at finde et eller andet Symbol deri.

Om „Klaptorsken“, som Hr. Shap, velvilligt holdende sig i Mellemskoledrenge-Milieuet, saa smukt udtrykte sig, og som han udstyrer med Imbecilitet i alle Retninger undtagen i een, da vilde i Maaden, hvorpaa han udtrykker sig i denne Retning, sikkert „Klaptorsken“ skinne saa stærkt igennem, at intet Pseudonym redder ham.

For øvrigt er dette Eksempel af en saa specifik Karakter, at hvis jeg skulde opfinde og opnotere alle formildende Omstændigheder for Anvendelsen af Pseudonymet, vilde det komme til at fylde alt for mange af „Mentor“s Spalter, og en saadan Opregning vilde, i Forhold til den Betydning, den kan have, kun være Tid- og Pladsspild.

Aa! hvor jeg inderligt forstaar Hr. Shap's Glæde over ikke at have sat sit Navn under „Idyllen“, da han jo, i Fald han gjorde det, risikerede at blive kompromiteret for Livstid. Jeg er meget forbavset over, at han — trods Pseudonymet — ikke er blevet det, men Grunden maa vel søges deri, at Digtets Udbredelse har holdt sig indenfor meget snevre Grænser

og meget ukritiske Kredse. Ungdommen er nu altid saa kritikløs overfor deres egne Produktioner, at hvis den selv indser den ringeste Mulighed for Fiasko, gør den klogest i ikke at offentliggøre dem, og hvis man virkelig vil være bekendt at udgive noget, man ikke er sikker paa, skal man ogsaa være overlegen nok til at kunne risikere og vedkende sig Kritikken, rent bortset fra, at man overhovedet ikke har moralsk Ret til at offentliggøre noget, hvor man selv indser Fiaskomuligheder, med mindre det er reaktionære Tanker, som han anser for sande, men dog venter stærk Opposition imod.

Jeg ved ikke, om jeg i denne Omgang har overbevist Hr. Shap om Pseudonymets Unødvendighed (jeg har ikke hævdet dets Skadelighed). Jeg undskylder det forholdsvis haarde Svar paa den elskværdige Kampopfordring og undertegner mig

Kai Rosenberg.

Japansk Have.

I Stjernehavet glider
Sølvbaadens hvide Bue
Og sløret halvt af Skyer
Er dens lysende Lue.

Den blinker i Fontænen
Og Brisens Bølger kysser,
Mens Kirsebærblomster
I Vandet langsomt drysser.

Hvor Fusiama lyser
Mod Nord man hører Skrigen
Af Vildgæs, som splitter
Sølvskyer i rastløs Higen.

I Grenes sorte Netværk
Kun sagte Vinden bølger
Og halvt kun Stjerners Mængde
De spinkle Kviste dølger.

Der vugger gennem Luften
Et Blad i døsig Blidhed
Og falder ned paa Gruset,
Som blænder med sin Hvidhed.

Kai Rosenberg.

BELÆRENDE RUBRIK

Indiske Tankesprog.

Udvalgte og oversatte
efter Ludwig Fritzes „Indische Sprüche“
af Kai Rosenberg.

Man gav os fire Midler*) med i Livet,
Hvorned vi kan betvinge vore Fjender;
Men Ak! et femte har man ej os givet,
Hvorned vi kunne tvinge vore Kvinder.

* * *

Ej let Du finder dem, som komme vidt
foruden Møje,
Og dem, som intet naa, endskønt de Slid
og Arbejd døje.

* * *

Der gives ingen Lykke,
Kun Sorge der er i Verden;
Men det, vi kalde Lykke,
det er kun Trøst i Smerten.

* * *

Ej nogensinde saa man ubrændt Kar at
holde Vand,
Og Nyhed i et Kvindeherte aldrig blive
kan.

*) Smiger, Beskænkning, Splid og Vold.

Studenterliv i gamle Dage.*)

(Fortsat.)

Af disse Grunde byggede da Rigmænd Collegier, 3: Friboliger, hvor de studerende tillige fik Kosten — ofte gratis, undertiden for en ringe Betaling. Saaledes havde Danskerne i Paris haft et Collegium, bygget af Hans Basse; dette forfaldt dog snart, prioriteret op om Skorstenen. Med Københavns Universitets Oprettelse maatte Tanken om Collegier ogsaa opkomme. Vi faar da ogsaa ret hurtigt Valkendorfs, som dog hurtigt gik i Stykker. Under Christian den III iværksættes i Helligaandsklostret (nu Helligaandskirken) i Vimmelskaftet en Bespisning af 12 trængende Studenter; Tallet sattes siden op til 20.

Frederik II grundlægger 1569 Kommunitetet til Bespisning af 100 studerende. I Fundatsen hedder det i gammel Stil: at Kongen har bragt i Erfaring, „at her udi Riget skulle være mange fattige Personer, som flittigen have begyndt deres Studier, og om hvilke er godt Haab, at de med Tiden kunne være nyttige at bruge udi Religionen og udi anden Maade Riget til Tjeneste og Bedste, og de dog ikke er formuendes, men af Armod saa undertrykte, at de deres begyndte Studier ikke kunne

forfølge og fuldende, og at han paa det der udi Fremtiden ikke skulde blive Brøst paa lærte Mænd, som kunde være Religionen tjenlige, har besluttet, at han og hans Efterkommere altid herefter ville og skulle underholde 100 Studenter her fra Universitetet.“ Indtil man fik bygget Hus, skulde Studenterne bispises i Helliggejstes Kloster. Nybygningerne tog lang Tid; der blev uhyggelige Tilstande i det gamle Hus, hvilket ses af et Brev til Universitetets Rektor: „Eders Højvelbaarenhed kan aldrig tro eller tænke, hvor ilde det staar til om dem (Alumnerne) i den gamle forfaldne Bygning, som de nu spises udi; man kan næppe gaa paa Gulvet for Vand og Urenlighed; der er ond Lugt og Stank, og alting ser ilde ud.“ Naar man erindrer, at det at spise paa Klostret kaldtes at spise ved Kongens Bord ... ..

H—h.

(Fortsættes.)

Annoncer.

Vor Frue Boglade

anbefaler sit velforsynede Lager af
udenlandsk Litteratur,
 Skolebøger og underholdende Værker.
Nørregade 13.

Telefon 9612.

Fru Marie Steen

— Klaverundervisning —

Ravnsborggade 8, 3. Sal.

*) I Nr. 6 er indløbet en meningsforstyrrende Trykfejl. Der staar nemlig: Depositum (heraf „Rus“). Læs Depositurus (heraf „Rus“.

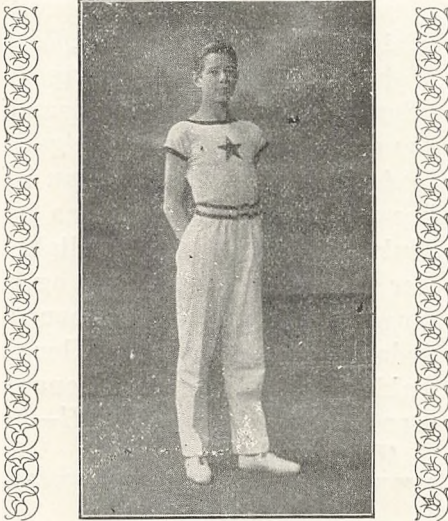
Skolens Boghandel

Johs. Marckers Boghandel

Papir og Tegneartikler

Kollegiehefter

Kvart, 72 Sider	0.15
Oktav, 96 „	0.10

Fodbold- og Tennisdragter
Tennisko og Fodboldstovler
Reglementerede Gymnastikdragter og
Gymnastiksko.

POUL HOLM
SILKEGADE II.

1. Kl. Etablissement
for Festiviteter og Selskaber
paa indtil 400 Kuverts.
Eleg. Lokaler. Udmærket Køkken
Rimelige Priser.

C. F. Holbech.

Tand Klinikken

Blaagaardsgade 29 A. Mezz.
— Telefon Nora 1307y —

Al moderne Tandbehandling

udføres med betryggende Garanti og

billige Priser.

„Mentor“s Abonnenter faar
ved Behandling 10 pCt. Rabat.
Konsultation 10—4 og 6—7.

M. Ritzau-Olsen.

Lehmann & Stage

Telefon 5130.

Lovstræde 8.

**Dansk og fremmed
Litteratur
i stort Udvalg.**

Subskription modtages paa alle
danske og fremmede
Ugeblade og Tidsskrifter.

Redaktion: Carl Bernhardsvej 7, 4. tv. — Ekspedition: Citygade 23 (Holbech). Telf. 2023.

Skou & Madsens Bogtrykkeri, Gl. Mønt 13.